

Sygn. akt V GC 32/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie V Wydział Gospodarczy, w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Maciej Rzewuski,
Protokolant:	sekr. sąd. Arkadiusz Koziół

po rozpoznaniu w dniu 29 maja 2017 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) S.A. w W.

przeciwko Gospodarstwu Rolnemu (...)

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego Gospodarstwa Rolnego (...) na rzecz powódki Bank (...) S.A. w W. kwotę 194.396,51 (sto dziewięćdziesiąt cztery tysiące trzysta dziewięćdziesiąt sześć 51/100) złotych wraz z:

- odsetkami ustawowymi od kwoty 18.873,89 zł od dnia 5 maja 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,
- odsetkami ustawowymi od kwoty 71.697,57 zł od dnia 3 czerwca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,
- odsetkami ustawowymi od kwoty 63.852,81 zł od dnia 17 października 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,
- odsetkami ustawowymi od kwoty 39.972,24 zł od dnia 17 października 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

III. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 15.137,00 (piętnaście tysięcy sto trzydzieści siedem 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5.400,00 (pięć tysięcy czterysta 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/SSR del. Maciej Rzewuski/

Sygn. akt. V GC 32/17

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) S.A. w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego W. C. na swoją rzecz kwoty 194.396,51 złotych wraz z odsetkami:

- ustawowymi od kwoty 18.873,89 zł od dnia 4 maja 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,
- ustawowymi od kwoty 71.697,57 zł od dnia 2 czerwca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,
- ustawowymi od kwoty 63.852,81 zł od dnia 16 października 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,
- ustawowymi od kwoty 39.972,24 zł od dnia 16 października 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.

Nadto powód domagał się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że w dniu 12 lutego 2013 r. zawarł z (...) Sp. z o.o. w O. umowę faktoringu o numerze (...), której przedmiotem było nabywanie lub nabywanie i finansowanie wierzytelności oraz ich administrowanie przez powoda. Na podstawie tej umowy powód nabył od faktoranta wierzytelności w stosunku do pozwanego stwierdzone fakturami VAT: nr (...) – 15, nr 120/zb – 15, nr 271/zb – 14 i nr 133/na – 14. Pozwany został powiadomiony o zawarciu umowy i dokonaniu cesji wskazanych wyżej wierzytelności. Poinformowano go też o numerze rachunku powoda, na który winien dokonywać spłat. Dodatkowo pozwany podpisał zawiadomienie o przelewie wierzytelności, a informacja o dokonanej cesji znajdowała się na każdej z faktur VAT. Powód rozwiązał umowę z faktorem, który nie uiścił kwoty finansowania. W związku z brakiem płatności powód wezwał pozwanego do zapłaty, jednak wezwanie okazało się nieskuteczne (vide: k.2-3v).

W odpowiedzi na pozew pozwany W. C. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazał, że nie obciążają go wierzytelności pieniężne wskazane w pozwie z uwagi na fakt, że wierzytelności te nigdy nie powstały. Tym samym, nie mogły być przeniesione na powoda. Pozwany wskazał, że nie był stroną umowy sprzedaży z (...) Sp. z o.o., na podstawie której wystawiono faktury VAT, wymienione w treści pozwu. Dodał, że do zawarcia umowy sprzedaży nie doszło z powodu niespełniania przez tą umowę wszystkich elementów przedmiotowo istotnych. Na zakończenie podniósł, że faktury nie zostały mu doręczone, ani uwzględnione w prowadzonej przez niego ewidencji zakupów VAT (vide: k.107-109).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 12 lutego 2013 r. Bank (...) S.A. w W. zawarł z (...) Sp. z o.o. w O. umowę faktoringu o numerze (...), na podstawie której nabył wierzytelności przysługujące Spółce (...) od jej kontrahentów (odbiorców). Jednym z takich kontrahentów Spółki był W. C. (lista kontrahentów z dnia 2 lutego 2015 r. do aneksu nr 5 umowy, poz. 44).

(dowody: umowa faktoringu nr (...) wraz z aneksami i załącznikami – k.4-55, faktury VAT – k.56-59, zestawienia wierzytelności – k.60-63; zeznania świadka K. Z. – k.141-142)

W. C. pozostawał z (...) Sp. z o.o. w stałych stosunkach gospodarczych, kupując od Spółki środki ochrony roślin, nawozy, nasiona oraz dokonując na jej rzecz sprzedaży płodów rolnych. Księgowanie wszystkich faktur w Gospodarstwie Rolnym (...) odbywało się w ten sposób, że najpierw trafiały one do W. C. lub jego żony, a następnego dnia bądź po kilku dniach były przekazywane księgowej.

(dowody: potwierdzenia przelewów – k.64-70, częściowo ewidencja zakupów VAT nr (...) – k.126-132; częściowo zeznania świadka M. S. – k.140v-141; częściowo przesłuchanie pozwanego – k.142v)

Dnia 27 lutego 2014 r. W. C. podpisał zawiadomienie, w treści którego stwierdzono, że wierzytelności istniejące oraz te, które będą przysługiwać (...) Sp. z o.o. w przyszłości, zostały przelane na Bank (...) S.A. W zawiadomieniu zawarto informację, że przelew wierzytelności nie może być odwołany bez pisemnej zgody Banku.

(dowody: zawiadomienie – k.71-72; zeznania świadka K. Z. – k.141-142; częściowo przesłuchanie pozwanego – k.142v)

W. C. dokonał spłaty wierzytelności pieniężnych wynikających z wystawionych przez (...) Sp. z o.o. faktur VAT:

- nr 20/na – 14 w dniu 13 października 2014 r. w kwocie 202.953,60 zł,
- nr 49/na – 14 w dniu 19 listopada 2014 r. w kwocie 65.318,40 zł,
- nr 44/na – 14 w dniu 27 listopada 2014 r. w kwocie 37.454,40 zł,
- nr 124/na – 14 w dniu 20 kwietnia 2015 r. w kwotach 40.000,00 zł i 35.394,80 zł,
- nr 125/na – 14 w dniu 3 czerwca 2015 r. w kwocie 62.208,00 zł,
- nr 211/zb – 14 w dniu 19 czerwca 2015 r. w kwocie 71.817,90 zł.

(dowody: potwierdzenia przelewów – k. 64-70; częściowo przesłuchanie pozwanego – k.142v)

Wystawione przez (...) Sp. z o.o. faktury VAT: nr (...) – 14 z dnia 19 listopada 2014 r., nr 44/na – 14 z dnia 27 listopada 2014 r. i nr 124/na – 14 z dnia 20 kwietnia 2015 r., mimo ich opłacenia przez W. C., nie zostały uwzględniane w ewidencji zakupów VAT nr (...), sporządzonej przez księgową Gospodarstwa Rolnego (...).

(dowody: potwierdzenia przelewów – k.64-70, ewidencja zakupów VAT nr (...) – k.126-132; częściowo przesłuchanie pozwanego – k.142v)

Z tytułu sprzedaży W. C. kolejnych towarów (...) Sp. z o.o. wystawiła faktury VAT:

- nr 133/na – 14 za sprzedane w dniu 7 listopada 2014 r. dwie tony saletry amonowej BB, na łączną kwotę 31.233,60 zł, płatną do dnia 4 maja 2015 r.,
- nr 271/zb – 14 za sprzedaną w dniu 3 grudnia 2014 r. tonę kukurydzy, na kwotę 71.697,57 zł, płatną do dnia 2 czerwca 2015 r.,
- nr 118/zb – 15 za sprzedaną w dniu 20 kwietnia 2015 r. tonę jęczmienia, na kwotę 63.852,81 zł, płatną do dnia 16 października 2015 r.,
- nr 120/zb – 15 za sprzedaną w dniu 21 kwietnia 2015 r. tonę pszenżyta, na kwotę 39.972,24 zł, płatną do dnia 16 października 2015 r.

Na każdej z wymienionych faktur VAT znajdowała się informacja o tym, że wynikające z nich wierzytelności zostały przelane na Bank (...) S.A. i że zapłaty należy dokonać na wskazany rachunek tego Banku.

(dowody: faktury VAT – k.56-59, zestawienia wierzytelności – k.60-63)

Na przełomie sierpnia i września 2015 r. pracownik Banku (...) S.A. K. Z. kontaktował się telefonicznie z W. C. w sprawie zapłaty za faktury VAT: nr (...) – 15, nr 120/zb – 15, nr 271/zb – 14 i nr 133/na – 14. W toku przeprowadzonych łącznie trzech rozmów, W. C. nigdy nie kwestionował należności wynikających z tych faktur. W toku pierwszej rozmowy poinformował on pracownika Banku, że dwie z faktur opłacił już bezpośrednio na rzecz (...) Sp. z o.o. Podczas drugiej rozmowy W. C. stwierdził, że należności z faktur zostały uiszczone na rzecz Banku (...) bezpośrednio przez

(...) Sp. z o.o. W trakcie trzeciej rozmowy wymieniony podał, że należności stwierdzone fakturami zostały przez niego skompensowane z wierzytelnościami, jakie przysługiwały mu względem Spółki (...).

(dowód: zeznania świadka K. Z. – k.141-142)

Na zapytanie ze strony Banku (...) S.A., (...) Sp. z o.o. nie potwierdziła spłaty ani podnoszonej przez W. C. kompensaty należności wynikających z faktur VAT: nr (...) – 15, nr 120/zb – 15, nr 271/zb – 14 i nr 133/na – 14.

(dowód: zeznania świadka K. Z. – k.141-142)

Należność wynikająca z faktury VAT nr (...) – 14 została opłacona w części, tj. w kwocie 12.359,71 zł.

(bezsporne)

Pismem z dnia 21 października 2015 r. Bank (...) S.A. wypowiedział (...) Sp. z o.o. umowę faktoringu z 21 października 2015 r.

(dowód: wypowiedzenie umowy – k.73-74)

W piśmie z dnia 23 maja 2016 r. Bank (...) S.A. wzywał W. C. do zapłaty kwoty wynikającej ze scedowanych na niego wierzytelności z faktur VAT: nr (...) – 15, nr 120/zb – 15, nr 271/zb – 14 i nr 133/na – 14.

(dowód: przedsądowe wezwanie do zapłaty – k.75-76)

W odpowiedzi na wezwanie z 30 czerwca 2016 r. W. C. podał, że z dniem 19 lutego 2016 r. zobowiązania wynikające z faktur faktoringowych zostały rozliczone, gdyż „A. w ramach nie spłacenia w stosunku do Gospodarstwa zobowiązań, przejęła na siebie wszystkie nieuregulowane płatności, a co za tym idzie również faktury faktoringowe”.

(dowód: pismo pozwanego z dnia 30 czerwca 2016 r. – k.77)

Pismem z dnia 10 sierpnia 2016 r. Bank (...) S.A. informował W. C., że ewentualna kompensata wierzytelności nie jest skuteczna wobec banku, z uwagi na fakt uprzedniego poinformowania go o tym, że wszelkie wierzytelności należne Spółce (...), zostały skutecznie scedowane na Bank (...).

(dowód: pismo powoda z dnia 10 sierpnia 2016 r. – k.78-79)

Pozwany w dalszym ciągu kwestionował swoje zobowiązanie, nie uiszczając żądanej należności.

(dowód: korespondencja między stronami – 80-87)

W dniu 27 kwietnia 2017 r. syndyk masy upadłości (...) Sp. z o.o. w O. w upadłości likwidacyjnej zawiadzał W. C. do próby ugodowej, wzywając go jednocześnie do zapłaty kwoty 31.233,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 5 maja 2015 r. do dnia zapłaty, tytułem spłaty należności wynikającej z faktury VAT nr nr 133/na – 14.

(dowód: zawiadanie do próby ugodowej z dnia 27 kwietnia 2017 r. z załącznikami – k.133-139)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo w przeważającej części zasługiwało na uwzględnienie.

Ustalając stan faktyczny oparto się w szczególności na dokumentach złożonych przez stronę powodową, których prawdziwość nie była kwestionowana, a częściowo została przyznana przez pozwanego. Sąd także nie powziął wątpliwości w tej materii.

Za w pełni wiarygodne uznano zeznania świadka K. Z. (k.141-142), którzy zeznawał logicznie i szczerze, a podana przez niego wersja zdarzeń, a w szczególności opis rozmów telefonicznych z W. C. była skrupulatna i wyjątkowo szczegółowa.

Zeznania wymienionego korespondują przy tym z dokumentami złożonymi przez powoda do akt sprawy. Poza tym trudno przyjąć, aby świadek nie będąc bezpośrednio zainteresowany wynikiem sprawy, pouczony w trybie art. 233 k.k., zdecydował się składać tendencyjne zeznania określonej treści, narażając się tym samym na odpowiedzialność karną z tego tytułu. Za wiarygodne w zakresie, w jakim korelowały z ustalonym w sprawie stanem faktycznym uznano również zeznania świadka M. S. (k.140v-141) i pozwanego (k.142v).

Wiarygodności odmówiono zeznaniom M. S. w części, w jakiej podała, że towar opisany w spornych fakturach nie został pozwanemu wydany i że „raczej nie było możliwości żeby faktura, która nie została ujęta w ewidencji, była opłacona” (k.141).

Trzeba zauważyć, że z zeznań M. S. wynika wprost, że „realizacją współpracy ze Spółką (...) zajmował się osobiście pozwany” oraz że jej „zadanie sprowadzało się tylko do rejestracji faktur” (k.140v). Trudno więc stwierdzić, na jakiej podstawie świadek podała, że pozwanemu nie wydano towarów. Wprawdzie wymieniona zeznała, że gdyby towary zostały wydane pozwanemu, to otrzymałaby dokumenty (...), to jednak okoliczność ta nie potwierdza tezy pozwanego o nieistnieniu wiarygodności stwierdzonych fakturami faktoringowymi. Na taką subsumpcję nie pozwala bowiem przyznany przez pozwanego fakt, że wszystkie faktury, które przychodziły do Gospodarstwa Rolnego w pierwszej kolejności „przechodziły przez ręce” jego lub jego żony, a dopiero później (następnego dnia lub po kilku dniach) przekazywane były księgowej. Nie sposób wykluczyć tezy, że podobna procedura dotyczyła pozostałej dokumentacji Gospodarstwa, w tym dokumentów (...), zwłaszcza, że jak świadek zeznała, czasem towary były odbierane przez inne osoby (k.141). Zeznania wymienionej w opisywanym zakresie pozostają nadto w sprzeczności z fakturami VAT: nr (...) – 14 za sprzedane w dniu 7 listopada 2014 r. dwie tony saletry amonowej BB, na łączną kwotę 31.233,60 zł, nr 271/zb – 14 za sprzedaną w dniu 3 grudnia 2014 r. tonę kukurydzy, na kwotę 71.697,57 zł, nr 118/zb – 15 za sprzedaną w dniu 20 kwietnia 2015 r. tonę jęczmienia, na kwotę 63.852,81 zł i nr 120/zb – 15 za sprzedaną w dniu 21 kwietnia 2015 r. tonę pszenżyta, na kwotę 39.972,24 zł.

Podkreślenia wymaga, że zeznania M. S., że „raczej nie było możliwości żeby faktura, która nie została ujęta w ewidencji, była opłacona” (k.141) nie wytrzymują krytyki w zestawieniu przygotowanej przez nią ewidencji zakupów VAT nr (...) (k.126-132) z potwierdzeniami przelewów z k.64-70. Z dokumentów tych wynika jednoznacznie, że mimo bezspornego opłacenia przez W. C. faktura wystawionych przez (...) Sp. z o.o., nie zostały one ujęte w przedmiotowej ewidencji zakupów. Chodzi dokładnie o trzy faktury VAT: nr (...) – 14 z dnia 19 listopada 2014 r., nr 44/na – 14 z dnia 27 listopada 2014 r. i nr 124/na – 14 z dnia 20 kwietnia 2015 r. Słuchany w charakterze strony W. C. nie tyle nie potrafił logicznie wyjaśnić tej rozbieżności, co nawet nie podjął próby wytłumaczenia zaistniałego stanu rzeczy. Tymczasem okoliczność ta w sposób wyraźny i stanowczy podważa wiarygodność zeznań wymienionego świadka w analizowanej materii, potwierdzając równocześnie fakt nierzetelnego księgowania faktur w Gospodarstwie Rolnym pozwanego. W konsekwencji, nie można było uznać za miarodajną dla oceny istnienia lub nieistnienia wiarygodności dochodzonych pozwem przedłożonej przez pozwanego ewidencji zakupów VAT. Wykazana niekompletność tego dokumentu, podważyła jego wiarygodność.

Za niewiarygodne Sąd uznał także zeznania pozwanego w zakresie, w którym zaprzeczył on, aby miał jakiegokolwiek wiarygodności w stosunku do faktora, a uprzednio do (...) Sp. z o.o.

Po pierwsze, twierdzenie W. C., że „nie wiedział o żadnym faktoringu” podważa podpisane przez niego własnoręcznie zawiadomienie z dnia 27 lutego 2014 r. (k.71-72). W treści tego dokumentu stwierdzono w sposób jednoznaczny i nie pozostawiający wątpliwości, że wszystkie wiarygodności istniejące oraz przyszłe (...) Sp. z o.o. zostały przelane na rzecz Banku (...) S.A. W zawiadomieniu tym dodatkowo zawarto czytelną informację, że przelew wiarygodności nie może być odwołany bez pisemnej zgody Banku.

Po drugie, mimo że pozwany zeznał, że nie informował Banku (...) S.A. o potrąceniu należności stwierdzonych fakturami faktoringowymi z wiarygodnościami przysługującymi mu względem Spółki (...), to tezie tej przeczą nie tylko logiczne i spójne zeznania świadka K. Z. (k.141v), ale też znajdująca się w aktach sprawy odpowiedź pozwanego na wezwanie do zapłaty z dnia 30 czerwca 2016 r., w której wskazał, że z dniem 19 lutego 2016 r. zobowiązania wynikające

z faktur faktoringowych zostały rozliczone, a „A. w ramach nie spłacenia w stosunku do Gospodarstwa zobowiązań, przejęła na siebie wszystkie nieuregulowane płatności, a co za tym idzie również faktury faktoringowe” (k.77).

Po trzecie, trudno zrozumieć postawę pozwanego, który zeznał, że mimo iż nie miał żadnych zobowiązań wobec Banku, to jednak chciał mu pomóc w odzyskaniu należności od (...) Sp. z o.o. W ocenie Sądu Okręgowego, bardziej prawdopodobna wydaje się wersja, że gdyby wierzytelności stwierdzone fakturami faktoringowymi rzeczywiście nie istniały, to pozwany w ogóle nie prowadziłby tylu rozmów telefonicznych z pracownikiem Banku, ani też nie wymieniał z nim tak licznej korespondencji w tym zakresie. Nie miałby bowiem, jako osoba trzecia (jak sugeruje), żadnego interesu w tym, aby należności obciążające inny podmiot (Spółkę (...)) zostały ściągnięte. Okoliczność ta wydaje się na tyle logiczna, że nie wymaga dalszego komentarza.

W końcu po czwarte, Sąd miał na uwadze niekonsekwentność postawy pozwanego, którą dokładnie obrazują zeznania świadka K. Z., opisujące treść rozmów telefonicznych przeprowadzonych z W. C. na przełomie sierpnia i września 2015 r., dotyczących zapłaty za faktury VAT o: nr 118/zb – 15, nr 120/zb – 15, nr 271/zb – 14 i nr 133/na – 14. O ile bowiem w czasie pierwszej rozmowy pozwany informował pracownika Banku o rzekomym opłaceniu przez siebie dwóch faktur, o tyle podczas drugiej rozmowy twierdził, że należności z faktur zostały uiszczone na rzecz Banku bezpośrednio przez (...) Sp. z o.o., aby w trakcie trzeciej rozmowy podać, że należności faktoringowe zostały przez niego skompensowane z wierzytelnościami, jakie przysługiwały mu względem Spółki (...) (k.141v).

Wszystkie wyżej wymienione okoliczności podważają wiarygodność zeznań pozwanego w zakresie, w jakim nie korespondowały one z ustalonym w sprawie stanem faktycznym.

Roszczenie dochodzone pozwem wywiedziono z umowy faktoringu o numerze (...) z dnia 12 lutego 2013 r., zawartej między powodem a (...) Sp. z o.o.

W tym miejscu warto odnotować, że umowa faktoringu jest umową nienazwaną. Stanowi ona swoistą umowę przelewu wierzytelności na profesjonalnego przedsiębiorcę działającego na rynku finansowym. Najczęściej oprócz elementów cesji wierzytelności, zawiera w sobie elementy dyskonta wierzytelności, umowy sprzedaży, jak również umowy o świadczenie usług. Istota faktoringu sprowadza się do nabywania wierzytelności przysługujących przedsiębiorcom – faktorantom wobec ich dłużników (odbiorców towarów lub usług) przez wyspecjalizowane podmioty finansowe (najczęściej banki) – tak zwanych faktorów, przed terminem ich płatności z potrąceniem opłaty (prowizji) na rzecz faktora. Najczęściej polega to na tym, że faktor wykupuje od faktoranta wierzytelności, w zamian wypłaca mu przed terminem ich wymagalności odpowiednią kwotę (zaliczkę), a od kwoty, na jaką opiewa wierzytelność, odejmuje ustalone odsetki dyskontowe i prowizję. Nie ulega wątpliwości, że cesja dokonana w ramach umowy faktoringu, co do zasady regulowana jest przepisami kodeksu cywilnego dotyczącymi przelewu wierzytelności (art. 509 i n.).

Przelew wierzytelności polega zaś na przeniesieniu prawa przysługującego wierzycielowi do żądania od dłużnika, aby spełnił świadczenie. Istotne jest przy tym, aby wierzytelność istniała oraz aby cedent był uprawniony do rozporządzania nią. Zgodnie z przepisem art. 509 § 1 k.c. wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią, chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. W świetle § 2 przepisu wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki. Zgodnie zaś z regulacją art. 512 k.c. od chwili, w której dłużnik został poinformowany przez zbywcę o przelewie wierzytelności bądź uzyskał o tym wiadomość z innego źródła, zobowiązany jest świadczyć wyłącznie na rzecz nabywcy, a świadczenie do rąk pierwotnego wierzyciela nie będzie skuteczne wobec nabywcy i nie zwolni dłużnika z zobowiązania.

Podstawowy skutek umowy faktoringu jest tożsamy ze skutkiem zwykłego przelewu, a więc polega na przejściu wierzytelności z majątku faktoranta do majątku faktora. Tym samym, następuje tu zmiana wierzyciela i w miejsce zbywcy wstępuje faktor będący następcą prawnym (sukcesorem) zbywcy. Przelana wierzytelność nie zmienia swojej istoty, zachowując tożsamość (identyczność). (...) nabywa te same prawo podmiotowe, które uprzednio przysługiwało zbywcy, a więc korzysta z tych samych uprawnień, które wcześniej miał jego poprzednik. Nabywca staje się podmiotem wyłącznie uprawnionym do żądania spełnienia świadczenia, czy też ewentualnego rozporządzania nim. W rezultacie

poprzedni wierzyciel zostaje wykluczony ze stosunku zobowiązaniowego i nie może skutecznie domagać się zapłaty na swoją rzecz.

W niniejszej sprawie strona powodowa jako faktor nabyła od faktoranta (...) Sp. z o.o.) wierzytelności przysługujące mu od dłużników w czasie obowiązywania umowy faktoringu. Pośród tych wierzytelności znalazły się także wierzytelności należne wobec pozwanego z tytułu uprzednio zawartych umów sprzedaży. Okoliczność ta wynika z załączonych do pozwu dokumentów, w tym zwłaszcza umowy faktoringu nr (...) wraz z aneksami i załącznikami (k.4-55), faktur VAT: nr (...) – 14, nr 271/zb – 14, nr 118/zb – 15 i nr 120/zb – 15 (k.56-59) i zestawień wierzytelności (k.60-63).

Powyższe koresponduje z faktem wieloletniej współpracy Gospodarstwa Rolnego pozwanego z (...) Sp. z o.o., którą potwierdzają nie tylko zeznania świadka M. S. i pozwanego, ale też potwierdzenia przelewów z k. 64-70. Wskazane dokumenty dowodzą, że pozwany opłacił wystawione przez Spółkę, następujące faktury VAT: nr (...) – 14 w dniu 13 października 2014 r. w kwocie 202.953,60 zł, nr 49/na – 14 w dniu 19 listopada 2014 r. w kwocie 65.318,40 zł, nr 44/na – 14 w dniu 27 listopada 2014 r. w kwocie 37.454,40 zł, nr 124/na – 14 w dniu 20 kwietnia 2015 r. w kwotach 40.000,00 zł i 35.394,80 zł, nr 125/na – 14 w dniu 3 czerwca 2015 r. w kwocie 62.208,00 zł i nr 211/zb – 14 w dniu 19 czerwca 2015 r. w kwocie 71.817,90 zł.

Okoliczność ta stanowi dodatkowy asumpt do przyjęcia, że wierzytelności wskazane w fakturach faktoringowych stwierdzały istniejące i wymagalne wierzytelności przysługujące uprzednio faktorantowi przeciwko W. C..

Wprawdzie pozwany w toku postępowania zaprzeczył, jakoby wierzytelności dochodzone pozwem istniały, to jednak ostatecznie nie kwestionował faktu zawarcia między powodem a Spółką (...) umowy faktoringu. Miał przy tym świadomość (co wynika z podpisanego przezeń zawiadomienia z dnia 27 lutego 2014 r.), że wszelkie wierzytelności przysługujące faktorantowi, zostały scedowane na powoda. Nadto, na fakturach wystawionych przez (...) Sp. z o.o., zamieszczono informację (w formie czytelnej pieczętki) o tym, że wierzytelności nimi stwierdzone, zostały przelane na Bank i że powinny zostać zapłacone wyłącznie na rachunek bankowy powoda. Dodatkowo z akt sprawy wynika, że należności wynikające z faktur VAT: nr (...) -14, nr 49/na – 14, nr 44/na – 14, nr 124/na – 14, nr 125/na – 14 i nr 211/zb – 14, pozwany uiścił na rachunek powoda, co również potwierdza fakt posiadania przezeń wiedzy w zakresie tego, do których rąk winien spełniać świadczenie.

Z korespondencji prowadzonej między stronami, jak też z zeznań K. Z. wynika, że początkowo pozwany w ogóle nie kwestionował wierzytelności dochodzonych pozwem. Później wskazywał zaś, że dokonał ich kompensaty z wierzytelnościami przysługującymi mu względem faktoranta, ewentualnie podnosił, że zapłaty za faktury faktoringowe – z bliżej nieokreślonych powodów – winna dokonać (...) Sp. z o.o.

W ocenie Sądu Okręgowego, powyższe niekonsekwentne zachowanie pozwanego było wystarczające do przyjęcia, że wierzytelności nabyte przez powoda faktycznie powstały i że stały się wymagalne w datach podanych na fakturach VAT.

Co istotne, stanowisko pozwanego w opisywanym zakresie zmieniło się dopiero na skutek działań podjętych przez powoda i zdaniem Sądu, spowodowane było próbą uniknięcia obowiązku zapłaty za nabyte od Spółki (...) towary. Jak wcześniej zważono, brak ujęcia faktur VAT: nr (...) – 15, nr 120/zb – 15, nr 271/zb – 14 i nr 133/na – 14 w ewidencji zakupów pozwanego nr (...), w żaden sposób nie dezawuuje przyjęcia, że wierzytelności nimi stwierdzone, faktycznie istniały. Ostatecznie bowiem wykazano, że złożona na rozprawie sądowej ewidencja zakupów VAT była niepełna, a przez to nierzetelna.

Pozwany nie mógł się także uwolnić od ciężącego na nim względem faktora zobowiązania, powołując się na rzekomą kompensatę wierzytelności fakturowych z wierzytelnościami przysługującymi mu względem faktoranta, albowiem został skutecznie zawiadomiony o zawartej umowie faktoringu, a w treści zawiadomienia odnotowano wprost, że przelew wierzytelności nie może zostać odwołany bez pisemnej zgody Banku (...) S.A. Pozwany nie podjął nawet próby wykazania, aby taką zgodę faktora kiedykolwiek uzyskał. Poza tym, jak trafnie skonstatował Sąd Najwyższy w wyroku

z dnia 9 maja 2003 r., V CKN 218/2001 (MoP 2004, nr 4, s. 183) „dłużnik cedowanej wierzytelności nie może potrącić na podstawie art. 513 § 1 i 2 k.c. swojej wierzytelności powstałej już po otrzymaniu zawiadomienia o przelewie – z wierzytelnością, która była przedmiotem cesji dokonanej przez faktoranta (cedenta) na rzecz faktora (cesjonariusza)”.

W świetle przepisu art. 6 k.c. wysuwając zarzuty przeciwko faktorowi, dłużnik ponosi ciężar ich udo-wodnienia. Procesowy onus probandi wynika z zasady reus excipiendo fit actor. Źródłem zarzutów dłużnika są stosunki prawne, z których wynikają dla niego prawa skierowane przeciwko faktorowi lub też skuteczne względem niego na mocy przepisu szczególnego (vide: J. Mojak, W sprawie identyfikacji wzajemnych praw i obowiązków uczestników transakcji faktoringowych, tj. faktora, faktoranta oraz dłużnika wierzytelności, będących przedmiotem faktoringu, [w:] Przelew wierzytelności w prawie polskim, Lublin 1990, s. 135-136).

W tym miejscu trzeba wyraźnie podkreślić, że zgodnie z przepisem art. 3 k.p.c. strony postępowania obowiązane są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody.

Wskazana regulacja prawna jest wyrazem tendencji do poznania prawdy w postępowaniu cywilnym, obejmującej nie tylko sferę uprawnień sądu, lecz także stron i uczestników postępowania oraz ich pełnomocników, którzy swoim działaniem powinni przyczynić się do jej wykrycia. Statuuje ona zarazem zasadę kontradiktoryjności. Zasada prawdy materialnej nie może bowiem przekreślać kontradiktoryjności procesu, gdyż ciężar wskazania niezbędnych dowodów spoczywa przede wszystkim na stronach procesowych (vide: J. Bodio, Komentarz aktualizowany do art. 3 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex/el. 2014, Nb 1). Tym samym, ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu obciążają tę stronę, która nie dopełniła ciężącego na niej obowiązku. W konsekwencji adresatem normy zawartej w art. 3 k.p.c. nie jest sąd, lecz właśnie strony procesowe i nie można zarzucić, że sąd ją naruszył (vide: wyrok SN z dnia 15 lipca 1999 r., I CKN 415/99, Lex nr 83805, oraz wyrok SN z dnia 11 grudnia 1998 r., II CKN 104/98, Lex nr 50663).

Skoro zatem obowiązek (ciężar procesowy) przedstawiania okoliczności faktycznych i dowodów (art. 3 i art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c.) spoczywa na stronach, których aktywna postawa ma istotne znaczenie w przebiegu procesu cywilnego, to oznacza, że to strony w efekcie mają być „siłą napędową” procesu cywilnego. Po zmianach ustrojowych i związanych z tym nowelizacjach procedury cywilnej, m.in. skreśleniu § 2 w art. 3 k.p.c., przyjęty został kontradiktoryjny model postępowania, w którym materiał procesowy dostarczają strony i uczestnicy postępowania (vide: wyroki SN: z dnia 7 maja 2008 r., II PK 307/07, Lex nr 490351; z dnia 4 października 2007 r., V CSK 188/07, Lex nr 485901; postanowienie SN z dnia 7 listopada 2003 r., I CK 176/03; Lex nr 151620; wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2003 r., I ACa 1457/03, OSA 2005, z. 3, poz. 12). Konkludując ciężar instruowania procesu spoczywa na stronach procesowych, które ponoszą pełną odpowiedzialność za wynik postępowania cywilnego, w tym zwłaszcza dowodowego.

Poczynione rozważania przemawiały za uwzględnieniem powództwa, albowiem pozwany nie zaferował dowodów, które skutecznie potwierdziłyby jego wersję o nieistnieniu wierzytelności dochodzonych pozwem. Samo zaprzeczanie W. C., w zestawieniu z jego przedprocesowym, niekonsekwentnym zachowaniem w relacjach z faktorem oraz w kontekście materiału dowodowego przedstawionego przez powoda, nie podważyło zasadności roszczenia objętego pozwem.

W ocenie Sądu Okręgowego, kwestia tego, kto dokonał częściowego opłacenia faktury VAT nr (...) – 14, pozostawała bez znaczenia dla oceny zasadności wytoczonego powództwa. Po pierwsze, powód dochodził in casu jedynie tej części wskazanej faktury, która nie została opłacona. Po drugie, kwestia częściowego opłacenia należności pieniężnej w żadnym razie nie przesądza tego, kto jest dłużnikiem zobowiązanym do zapłaty należności objętej spornymi fakturami. Po trzecie, jak wynika z treści protokołu rozprawy sądowej z 29 maja 2017 r., pełnomocnik pozwanego ostatecznie cofnął wniosek o zobowiązanie powoda do złożenia dokumentu potwierdzającego dokonanie częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) – 14 (vide: k.143).

Przy okazji ferowania wyroku uwadze Sądu Okręgowego nie uszło bynajmniej to, że w dniu 27 kwietnia 2017 r. syndyk masy upadłości (...) Sp. z o.o. w O. w upadłości likwidacyjnej zawezwał W. C. do próby ugodowej, wzywając

go jednocześnie do zapłaty kwoty 31.233,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 5 maja 2015 r. do dnia zapłaty, tytułem spłaty należności wynikającej z faktury VAT nr nr 133/na – 14. Okoliczność ta nie podważyła jednak zasadności powództwa wytoczonego przez Bank (...) S.A. Wręcz przeciwnie, zawiązanie W. C. do próby ugodowej przez upadłego faktoranta dodatkowo wydaje się potwierdzać istnienie i wymagalność wierzytelności stwierdzonych fakturami załączonymi do pozwu. Jak logicznie podała pełnomocnik powoda na rozprawie sądowej poprzedzającej wydanie wyroku, rzeczona aktywność procesowa syndyka masy upadłości (...) Sp. z o.o. w O. w upadłości likwidacyjnej, wynikała z braku pełnej wiedzy syndyka co do portfela wierzytelności upadłego, oraz uniknięcia ryzyka podniesienia przez dłużnika skutecznego zarzutu przedawnienia roszczeń stwierdzonych fakturami. Sumując, samo złożenie przez syndyka pisma inicjującego postępowanie pojednawcze w żadnym razie nie przesądziło jego legitymacji do dochodzenia należności wynikającej z faktury VAT nr (...) – 14.

Konkludując przeprowadzone rozważania, w ocenie Sądu Okręgowego, załączone do pozwu faktury potwierdziły istnienie oraz wymagalność względem pozwanego wierzytelności pieniężnych, objętych żądaniem pozwu. Konsekwencją tego było uwzględnienie powództwa w oparciu o wyżej powołane przepisy, zarówno co do zasady, jak i co do wysokości świadczenia głównego.

Sąd Okręgowy oddalił natomiast powództwo w zakresie części odsetek ustawowych, uznając je za bezzasadne. Wskazane w pozwie terminy a quo żądania odsetkowego, były bowiem w rzeczywistości określonymi w fakturach „terminami płatności”. Zgodnie zaś z przepisem z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia. Tym samym, należało przyjąć, że odsetki od kwot wskazanych na fakturach, należą się dopiero od dnia następnego po dniu oznaczonym jako „termin płatności”.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu.

Powódka uległa jedynie w niewielkim zakresie swojego żądania, w części dotyczącej świadczeń ubocznych w postaci odsetek. W tych okolicznościach Sąd uznał, że zasadne było obciążenie w całości strony pozwanej kosztami procesu. Na koszty te złożyły się in casu: opłata sądowa od pozwu w kwocie 9.720 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł i koszty zastępstwa procesowego w kwocie 5.400 zł. Łącznie strona powodowa poniosła więc niezbędne koszty procesu w wysokości 15.137 zł, które zasądzone na jej rzecz od pozwanego.

/SSR del. Maciej Rzewuski/

ZARZĄDZENIE

1. odnotować,
2. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda i pełnomocnikowi pozwanego z pouczeniem o apelacji,
3. za 14 dni lub z apelacją.

O., dnia 22 czerwca 2017 r.

/SSR del. Maciej Rzewuski/